

Kytka identity

Autorky: Kristýna Hrubanová, Petra Frühbauerová

Tato lekce nabízí bezpečnou strukturu, díky které se účastníci a účastnice mohou věnovat poznávání sebe sama. Což je náročné, ale nezbytné pro rozvíjení vztahů s druhými lidmi. V průběhu lekce budou reflektovat vlastní identitu a její jednotlivé složky a zároveň demonstrovat rizika generalizace založené na skupinovém pojetí identity.

Poznámka pro lektora/lektorku:

Lekce vychází z předpokladu, že identita každého člověka je mnohvrstevnatá a proměnlivá v čase. To znamená, že jedince nelze vnímat pouze skrz jednu část identity – jako ženu/muže, Čecha/Češku apod. Složek identity je podstatně více, závisí na individuálním kontextu a životní etapě každého jedince.

Základními cíli pro práci s identitou je její reflexe, vytváření prostoru pro respekt vůči odlišným životním zkušenostem a reflexe konkrétních vrstev identit jednotlivců namísto jejího skupinového pojetí. To znamená – mohu např. reflektovat „kým se jedinec cítí být“, nemohu však reflektovat, jaké je češství majority nebo jací jsou Vietnamci. Stejně tak nemohu reflektovat, jaké jsou ženy či jací jsou chudí lidé. Reflektovat lze vždy jen osobní zkušenosti zasazené do sociálního kontextu dané osoby. Kategorie nám usnadňují orientaci ve světě, je přirozené, že je využíváme. Na druhou stranu nás mohou ochuzovat o jedinečnost světa a lidí. Tato východiska a cíle lekce účastníkům a účastnicím předem nesdělujte, měli byste se k nim společně pracovat v průběhu lekce.

Postup:

Vytváření kytky identity (45 minut)

Připravte účastníky a účastnice na to, že se nyní budete zabývat poznáváním sebe sama. *To může být náročné, ale je to nezbytné pro rozvíjení našich vztahů s druhými lidmi. Čím lépe poznáme sami sebe, tím jasněji můžeme porozumět našim vztahům s ostatními.*

Řekněte jim, že na úvod si každý samostatně písemně zodpoví na 6 otázek. Úkolem bude vcelku rychle napsat odpověď na každou z otázek. Doporučte, aby si každý napsal pod sebe čísla 1-6 pro každou odpověď.

Zdůrazněte, že jednotlivé odpovědi se musí lišit a v odpovědích je třeba používat podstatná jména. Až budou všichni připraveni, začněte:

1. *Kdo jsi?*
2. *Kdo jsi?*
3. *Kdo jsi?*
4. *Kdo jsi?*
5. *Kdo jsi?*
6. *Kdo jsi?*

Otázku pokládejte s krátkými pauzami (cca 10 sekund). Účastníci a účastnice budou pravděpodobně překvapeni/y, že se jedná o stále stejnou otázku. Pokud budou mít problémy odpovídat, snažte se je motivovat k hledání nových odpovědí. Jakmile odpoví na poslední otázku, nechte je sdílet dojmy a odpovědi ve trojicích (pokud nechtějí, nemusí ukazovat své odpovědi; podstatné je sdílet dojmy a pocity z toho, co v nich otázka vyvolávala). Z pozice lektora/ky zatím proces nekomentujte.

Uveďte, že jste si vědomi toho, že aktivita je náročná a že není jednoduché na otázky odpovídat. Pomáhá nám ale se rozpřemýšlet nad tím, kým jsme a kým se cítíme být v tomto okamžiku našeho života. To budeme prozkoumávat i nadále.

Vysvětlíte následující postup: Každý si nyní nakreslí květinu se šesti okvětními lístky. Květina by měla být dostatečně velká, aby bylo možno psát do jednotlivých lístků i do středu květiny. Vyzvěte účastníky a účastnice, aby do středu napsali své jméno a zamysleli se nad částmi květiny, různými identitami, které dohromady tvoří to, kým jsme:

Přemýšlejte, co vše vás utváří. Je možné použít odpovědi z předchozí aktivity, ale není to nutné. Okvětní lístky nemusí mít stejnou velikost, pokud je některá část identity významnější, je možné udělat lístek větší.

Demonstrujte postup předkreslením vlastní květiny, ve které vyplníte jeden až dva příklady (např. žena/muž, skaut/ka, ...). K popisu je opět třeba používat podstatná jména. Stanovte 5–10 minut na práci a upozorněte, že po dokončení květiny bude prostor ji ostatním ve skupině ukázat (pokud ale tušíte, že pro někoho ze skupiny by to mohlo být příliš osobní nebo citlivé, do sdílení nenuťte).

Po uplynutí stanoveného času nechte účastníky a účastnice vytvořit dvojice, aby si květiny mohli navzájem ukázat. Pokud uznáte za vhodné, můžete nechat dvojice několikrát prostřídat tak, aby květiny postupně sdíleli s více lidmi.

Reflexe (30–45 minut)

V první části reflexe se zaměřte na to, jak se účastníkům a účastnicím přemýšlelo nad vlastní identitou, co je napadalo. Ptejte se:

Jak se vám květiny vytvářely? Co bylo jednoduché? Co bylo náročné?

Kterou část květiny, svoji identity, považujete osobně za nejdůležitější?

Nechte je také zamyslet se nad tím, jak jejich identitu vnímají ostatní a proč. Ptejte se:

Když vás někdo potká, čeho myslíte, že si nejdříve na vás všimne? Kterou část květiny uvidí nejdříve?

Proč myslíte, že to tak je?

Jaké by to pro vás bylo, kdyby na vás ostatní nahlíželi jen skrz jednu z těchto kategorií?

V tento moment se hodí uvést i příklad, zaměřit se na aspekt, který je společný pro více účastníků či účastnic. Pro záměr práce s kontroverzními tématy se navíc můžete věnovat speciálně kategorii národnosti.

Ptejte se např.: *V jakých okamžicích může být důležité vnímat přednostně tuto identitu? Proč? Kdy je to pro vás příjemné, kdy nepříjemné? Kategorie národnosti může vystupovat, když např. cestujeme do zahraničí nebo se ocitneme v mezinárodní skupině. Viz častá otázka: Odkud jsi?*

Zaměřte se pak na to, jak zacházíme s vnímáním identity lidí, které moc neznáme, se kterými se potkáváme poprvé nebo o nich dokonce pouze slyšíme. Dostáváme se tu k tématu uprchlictví. Ptejte se:

Jak by asi vypadala květina dítěte, které je se svou rodinou na útěku, kdyby si ji samo vytvořelo?

Zde je užitečné, abyste měli k dispozici fotografii malého uprchlíka či uprchlice a znali jméno. Abyste se mohli bavit o konkrétním jedinci. Tuto otázku mohou účastníci a účastnice nejprve prodiskutovat ve dvojicích, pak teprve sdílet s celou skupinou.

Jaké části jeho/její identity vnímáte nejvýrazněji, když se podíváme na fotografii?

A jaké části budeme pravděpodobně vnímat nejvýrazněji, když si o daném člověku budeme číst v médiích?

Nakonec se věnujte zobecnění, ke kterému je možné na základě této diskuze dojít. Použijte otázky:

Je podle vás důležité (a možné) znát květiny ostatních lidí? Co nám to může přinést? Co to může přinést jim?

Co naopak přináší situace, kdy se o toto poznání nesnažíme?

Na závěr diskuzi uzavřete konkrétními nápady, které pomohou účastníkům a účastnicím přenést podněty z aktivity do jejich každodenního života. Ptejte se:

Když potkáte někoho nového, co můžete udělat, abyste jej co nejlépe poznali?

Seznam použitých zdrojů:

Moore, D. (2008): Než začneme s multikulturní výchovou. Člověk v tísni, o. p. s. Praha. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001326.pdf> (cit. 17. 3. 2016).

. Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., Chatrná, M., Machová, B. (2012): La Ngonpo – Místo setkávání. Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s NaZemi. Dostupné z: <http://www.nazemi.cz/cs/la-ngonpo-misto-setkavani> (cit. 18. 3. 2016).